

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

T R S T - 29. septembra 1987 - Leto XXXIX. - Štev. 17 - Petnajstdnevnik - Quindicinale - Abbon. postale - Gruppo II/70 - 500 lir

Napoved dogovora o umiku «evroraket» odpira pot brezjedrski coni pri nas

Stojan Spetič

Iz Moskve in Washingtona je prišla razveseljiva vest, da sta se svetovni velesili dogovorili in da bosta Reagan ter Gorbačev v kratkem podpisala sporazum o umiku «evroraket» na srednji dom.

Gre za velik korak na poti razorožitve na evropski celini, ki vsekakor predstavlja enega izmed najdelikatnejših sektorjev sveta, saj je prvič, po drugi svetovni vojni, da se v svetu skrči jedrski potencial.

Politični pomen sporazuma je vsem na dlani, saj lahko predstavlja prvi korak v seriji sporazumov glede taktične, strateške in konvencionalne oborožitve. Predstavlja predvsem nov korak na poti opuščanja napetosti in dogovarjanja med velesilama.

Niti ni sedaj važno vedeti, kaj je «velikana» prisililo k temu, da sta vendarle opustila pogajalsko togost in se zedila na tem skupnem imenovalcu. Naj bo Reaganova sla, da bi šel v zgodovino kot predsednik mirovnega dogovarjanja, ne pa kot goljuf iz «Irangata», jania, ne pa kot goljuf iz «Irangata», ali želja Gorbačeva, da z mednarodnim uspehom utrdi svoj notranji položaj v bitki za korenito reformo sovjetske družbe, važno je, da je bil dogovor dosežen. Žal, da je Evropa pri tem odigrala obrobno, mestoma celo zaviralno vlogo. In vendar bo prav Evropa lažje zadihala, ko se bodo umaknile jedrske rakete s Sicilije in Nemčije, Češkoslovaške, Bolgarije in NDR.

V tem okviru ugotavljamo, da smo prav člani KPI imeli prav, ko smo vztrajali od vsega začetka, proti toku, da je nujen dogovor o umiku evroraket, ki sploh niso bile ne bistvene ne potrebne. Se spominjate, kako so nas konec prejšnjega desetletja prepričevali, da je brez srednjedometnih in krilatih raket Evropa izpostavljena na milost in nemilost sovjetski nevarnosti? Da so rakete v Comisu jamstvo italijanske neodvisnosti in varnosti? Ob tem vprašanju je prišlo do hudih polemik, kljub zmernosti in pripravljenosti na kompromise, ki smo jih tedaj ponujali v parlamentu.

Evropskemu mirovnemu gibanju, ki je vzklikalo proti raketam od Atlanti-

ka do Urala, od Sicilije do Skandinavije, pa so nekateri očitali kratkomalo, da je le podružnica sovjetskega propagandističnega stroja. Sedaj pa se je izkazalo, da smo imeli prav mi, evropski mirovniki, ne oni.

Naj mi bo dovoljeno spomniti tudi na vlogo našega rajnega tajnika Enrica Berlinguerja, ki je prav pred smrtjo zadnjič obšel prestolnice zahodne in vzhodne Evrope, nato pa sedanjega tajnika Natto, ki je prav tako prepričeval Moskvo in Bonn, naj omilijo ostrine, naj pristanejo na ločena pogajanja, ce želijo doseči pozitivne rezultate.

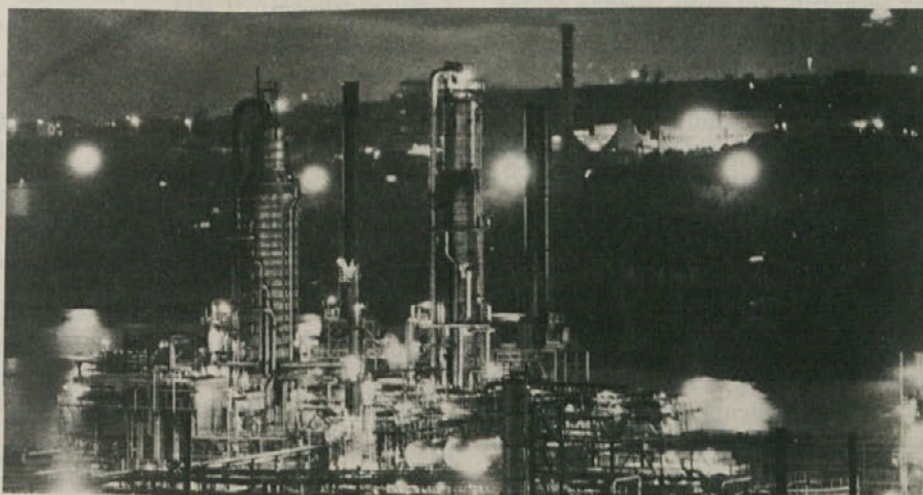
Ne moremo vedeti, v kolikšni meri je naše prigorvarjanje zalego, vendar ugotavljamo, da vsebuje sporazum prav elemente, za katere smo se zavzemali ves čas soočevanja.

Seveda moramo biti pri tem realisti in vedeti, da je prva lastovka sicer znanilka pomladi, če ji sledijo še druge. Tako mirovno gibanje ne sme popustiti in odnehati, kajti sporazumu o umiku evroraket morajo slediti še drugi dogovori. Še vedno je namreč na stežaj odprto vprašanje «vojne zvezd» in torej jedr-

ske oborožitve vesolja, pa tudi prisotnost strateških in taktičnih jedrskih bomb na evropski celini. SZ in ZDA, pa tudi Francija in Velika Britanija, razpolagajo namreč na evropski celini s tisočimi jedrskih nabojev, na streteških raketah, na letalih in podmornicah, v podzemskih skladiščih raketah, na letalih in podmornicah, v podzemskih skladiščih oporišč obeh vojaških blokov. Evropa torej še ni jedrsko razorožena in to še posebej velja prav za naše kraje.

Dovolj je, če pomislimo na absurd: s Sicilije umikajo jedrske rakete, zato pa je Furlanija prepolna atomskih bomb in min! Za Sicilijance je sedaj nevarnost manjša, v naših krajih pa ostaja nespremenjena.

Prav zato se takoj odpira perspektiva boja za uresničitev brezjedrske cone, je po dogovoru o umiku evroraket, postal iz utopije aktualna in uresničljiva politična naloga. Ob tem lahko uresničimo oblike dogovarjanja in enotnosti vseh ljudi dobre volje, sosednjih narodov, ki potrebujejo miru in sodelovanja veliko več kot neugodovinskega irendentizma in napenjanja narodnostne nestrpnosti. Naj bo torej mirovni nastop v Srednji Evropi naš konstruktiven odgovor netilcem sovraštva.

Situacija v zvezi s čistilnico Aquila ostaja še naprej dokaj nejasna. Novi lastniki čistilnice bi želeli prekiniti vsakršno proizvodno dejavnost. Temu pa se odločno upirajo delavci. Med sindikalnimi organizacijami pa je že prišlo do soočanja med tistimi, ki bi želeli ohraniti dosedanje produkcijo in število zaposlenih (CGIL) in tistimi, ki bi žal sprejeli to kar ponujajo lastniki (UIL).

Politična situacija v Občini Devin-Nabrežina

Oktober bo dve leti odkar je v Občini Devin-Nabrežina napredno upravo zamenjale sredinska koalicija, ki jo sestavljajo Slovenska skupnost, Krščanska demokracija in socialistična stranka. Po bleščečem začetku, v znamenju tako imenovane show politike, se je tudi znotraj Brezigarjeve uprave nekaj spremenilo. Župan in njegovi somišljeniki ter zavezniki sicer držijo vajeti oblasti trdno v svojih rokah, občani pa so že opazili, da sredinska uprava ni ravno tako učinkovita, kot trobi njej naklonjeni tisk, predvsem Piccolo. O tem smo se pogovarjali s tovarišem Giorgiom Depangherjem, ki je član nabrežinskega občinskega sveta.

Minili sta že dve leti, odkar so sredinske stranke potisnile KPI v opozicijo. Kako ocenjuješ delo Brezigarjeve sredinske koalicije?

«Sedanjí občinski odbor je enostavno prevzel ideje in načrte prejšnje uprave in jih po svoje predelal. Pri tem mu je zelo pomagala Dežela FJK, ki je do te uprave zelo radodarna».

«Deželni odbornik Rinaldi in sam Brezigar sta 10. tega meseca na javnem shodu v Ribiškem naselju to brez sramu povedala in se hvalila, da so se odnosi med Deželo in Občino Devin-Nabrežina zelo izboljšali, ker je sestava odborov praktično enaka. Ta strankarska sličnost z deželno upravo je omogočila Brezigarju in ostalim, da so razpolagali z občutno več finančnimi sredstvi kot prejšnja napredna uprava. To upravi omogoča, da se loti velikega števila načrtov. Ti načrti so čestokrat zelo površno uresničeni, ker so odločitve sprejete v nejasnih okoliščinah in v sili, ki jo ustvarja želja uprave, da bi se čimveč kazala navzven. Imam vtis, da odbornike bolj zanima ugoden naslov na časopisih, kot sama izvedba projekta. Tako vedenje negativno pogojuje tudi občinsko tekočo finančno. Tega je delno kriva vladna politika, predvsem pa je tega kriva lahkomišelnost s katero ta uprava troši denar. Organi, ki nadzorujejo upravljanje javnih ustanov, so o tem že izrazili nekaj pomislekov. Dejstvo, da uprava do danes ni še predstavila občinskemu svetu proračun za leto 1987 je posledica tudi takega, imenujmo ga «veselega», upravljanja. Obsojamo tudi način upravljanja, ki se ga poslužuje sredinska koalicija. Občinski odbor skuša sistematično prikrajšati občinski svet za pravico, da suvereno odloča o bistvenih stvareh. Svetovalci izveemo za sklepe občinskega odbora, ko to objavijo časopisi ali drugi mediji. Komunisti smo leto dni zahtevali, da se v okviru občinskega sveta sestavijo poseb-

ne komisije. Sedaj, ko so komisije končno sestavljene, pa se uprava na vse pretege trudi, da bi onemogočila njih delovanje. Seje komisij ponavadi skliče nekaj ur pred začetkom zasedanj občinskega sveta, tako da člani komisij dejansko nimajo časa, da bi preučili sklepe občinskega odbora. Na tak način, z izgovorom nuje in sile, občinski odbor daje overoviti 90 odstotkov svojih sklepov. Občinski svet je v teh primerih poklican se izreči samo pozitivno ali pa negativno o vsakem sklepu, prikrajšan je za poglobljeno diskusijo».

Lahko navedeš kak primer?

«Lep primer je predstavitev tisku načrta za ureditev parka na Grmadi. Ta zamisel je še iz časa, ko je prejšnje levičarska uprava pripravljala podrobno-stni regulacijski načrt. Idejo je imel naš tovariš Marino Vocci. Naenkrat smo izvedeli, da je uprava predstavila tisku načrt, ki že opredeljuje določene «strateške» izbire za izvedbo parka, in da je že določila načrtovalca, ne da bi bili svetovalci o tem sploh obveščeni».

«Nerazumljivo je,» je nadaljeval Depangher, «zakaj se občinska uprava loteva tako velikih načrtov in enostavno prezira manjše posege, za katere bi porabila veliko manj denarja. V Štivanu želi prebivalstvo postaviti spomenik padlim partizanom. Spomenik bi stal na zemljišču ob cesti za v Gorico. Postavili bi ga občani sami. VZPI in Odbor za postavitev spomenika sta zaprosila občinsko upravo, naj ona uredi park na zemljišču. Še danes čakata na odgovor».

Kakšne politične razmere pa veljajo znotraj večinske koalicije?

«Očitno je, da med zavezniki, ki danes sestavljajo večino, stalno narašča napetost. SSK nekako teži k čim tesnejšemu sodelovanju s KD.

S tem je uspela osamiti socialiste, kar

ji omogoča, da neovirano nastopa v slovenskih vaseh. V zameno KD lahko isto počenja v istrskih naseljih. Odnosi med SSK in socialisti se bodo še poslabšali, ker se bližajo volitve za deželni svet in čas zamenjave župana, kot baje določajo sporazumi, ki so jih svojčas podpisali SSK, PSI in KD. Brezigar bo skušal izkoristiti v propagandne namene vsa nerešena vprašanja v naši občini, kot so denimo kulturni dom, graznična ureditev, plinska napeljava, itd... Vprašanje je, ali mu bodo socialisti to dovolili. Komunisti seveda zahtevamo, da se te probleme reši na resen način in ne zaradi propagande. Občinska uprava je pred časom skušala izsiliti, da bi gradnjo in upravljanje bodoče plinske napeljave prevzelo zasebno podjetje. Brezigar se je ograževal za to podjetje, ker bi verjetno dela opravilo v najkrajšem času, kar se na volitvah vedno obestuje. Uprava sploh ni skušala v to zadevo pritegniti javno podjetje ACEGA, ki si je že nabralo glede plinskih napeljav obilo izkušenj. Poleg tega, bi verjetno ACEGA zagotovila občanom za storitve boljše cene kot pa zasebniki. Komunisti smo dosegli, da bo tudi ACEGA predstavila svojo ponudbo. O tem, kdo do prevzel gradnjo, pa bo demokratično odločil občinski svet».

Kakšno politično linijo pa ima KPI?

«V občinskem svetu smo pač v opoziciji in temu ustrezno opravljamo našo funkcijo demokratične kontrole nad delovanjem večine. V slučaju pa, da bi se današnja sredinska koalicija razbila — v politiki ja pač vse mogoče — smo pripravljeni sodelovati v novi upravi, ne kot stranka, ki enostavno zamenja neko drugo, ampak kot politična sila, ki zahteva drugačen program in način upravljanja od Brezigarjeve uprave.

Greži, kdor misli, da bo KPI lahko rezervno kolo za kogorkoli».

Razlogi žensk Razlogi levice

OGLEJ, 2. in 3. oktobra 1987

V petek 2. oktobra ob 20. uri bo v sejni dvorani občinskega sveta

LIVIA TURCO

odgovarjala na vprašanja žensk

Sobota 3. oktobra ob 11. uri v občinski telovadnici otvoritev razstave skupine umetnic iz naše dežele.

Ob 16. uri bo srečanje med ženskami iz Koroške, Slovenije in Furlanije Julijske krajine.

Ob 20.30 koncert skupine «Nuovo trio veneto»

Komunistične ženske iz FJK
Deželni komite KPI

Claudio Mutton izvoljen za župana Občine Milje

Ali poznate tisto igrico, kjer si prijatelji podajajo gorečo vžigalico in pazi-jo, da nebi se ravno njim ugasnila med prsti. Ne, škoda torej, da niste sledili poteku politične krize v Miljski občini. Tu sicer je šlo za to, katera stranka si bo prevzela odgovornost za predčasne volitve, stavari pa so si zelo podobne. Okrog, tega se je vrtela vsa politična debata zadnjih mesecev. Edina, ki ni pristala na to logiko, je bila Lista Frausin, ki je stalno iskala kako sprejemljivo politično rešitev. Julija, ko so se dokončno izjalovila pogajanja s PSI in PSDI za sestavo večine, ki bi odražala vse zgodovinske stranke italijanskega socializma, je začela iskati drugačne poti. Istočasno pa so sredinske stranke s KD na čelu skušale pripeljati krizo do tega, da bi bile predčasne volitve neizbežne. Temu pa se je upirala socialdemokratska stranka, saj se dobro zaveda, da bi na morebitnih volitvah enostavno izplahnela. Skratka, kaos!

To je bila predigra četrtnove odločilne seje občinskega sveta, ko bi morali izvoliti novega župana. Sejo je otvoril bivši župan Bordon, ki je v imenu Liste Frausin predlagal, da naj bi sestavili institucionalni odbor, v katerem je bila Lista Frausin bila pripravljena sodelovati s samo enim odbornikom. Bordon je še enkrat poudaril, da institucionalni odbor, kot so ga predlagale laično socialistične stranke ni izvedljiv, ker te stranke sploh nimajo zadosti svetovalcev, da bi ga sestavile. Bordon je tudi povedal, da bo LF za svojega kandidata predlagala neodvisnega svetovalca Claudia Muttona.

Sledila je diskusija. Prvi je spregovoril socialistični prvak Rossini, ki je z demagoškimi parolami blatil upravo, v kateri je sam opravljal odgovorne funkcije. Rossiniju so pritrjevali predstavniki sredinskih strank. Republikanec Colombo je na primer otroško tarnal, češ da komunisti nočejo, da bi laične stranke sestavile odbor, svoj antikomunizem pa je začel z nacionalistično pripombo, da je Lista Frausin dala Slovincem na razpolago stavbo kar v središču Milje (!).

Publika je takim modrovanjem glasno negodovala. Tega se je očitno ovel socialist Ulcigrai, ki je v čustvenem izbruhu dejal: «Sramujem se, da sedim v tem občinskem svetu, ki ni zmožen se pogoditi, da bi izvolili tako upravo, ki bi dostojno predstavljala interese miljskih občanov.» Te besede je publika — povečini naši tovariši — toplo sprejela. Rossini je takoj vzdignil uha. Bordon in Mutton pa sta predlagala, da naj

Ulcigrai poskusi sestaviti, občinski odbor. Ta je zaprosil za prekinitve, da se lahko posvetuje s svojimi tovariši in s strankami, ki so zastopane v Občinskem svetu. S te moke pa ni bilo kruha. Žal

Ulcigrai ni bil kos lastnim besedam.

Poslanec Bordon je takoj dejal, da bo Lista Frausin volila svetovalca Claudia Muttona. Za tovariša Muttona je volilo petnajst svetovalcev, vsi predstavniki Liste Frausin in neodvisni levičar Russignan. Da je bil izvoljen za župana, so bila potrebna tri glasovanja. «Rad bi bil videl, da bi v tem občinskem svetu obstajala kaka širša večina,» je dejal Mutton. Res ne bo imel lahkega dela. Opozicija ja že v naprej obljubila, da ne bo na nikakršen način sodelovala s to upravo. V kratkem bo večina morala predložiti proračun in to bo prvi od cele vrste preizkusnih kamnov, ki čakajo levičarsko upravo. Važno pa je, da Milje končno imajo neko upravo, ki si bo prizadevala, da razreši pereče probleme, ki so se nakopičili v času dolgega brezvladja. Upajmo, da bo politična dialektika v Miljah končno stekla na drugačne tire, ki bolj odgovarjajo željam občanov in da bo konec nezaslišanega vmešavanja tržaških politikov v miljske zadeve. (W)

Umrl je Guerrino Husu

Jelka Gerbec

Pred nedavnem smo pokopali na prošeškem pokopališču tovariša Guerrina Husuja.

Tovariš Husu se je rodil 1909. leta sredi zavedne delavske slovenske družine.

Mladost mu je zagrenila prva svetovna vojna, po vojni pa vohranje fašizma. Ko je nastopila doba vojaške služnosti, je bil mladi Guerrino vpoklican v Posebni bataljon (Battaglione Speciale). Ko je razpadla fašistična Italija se je nahajal v Sardiniji. Od tam se je nemudoma podal v partizane. Najprej so ga vključili v 5. prekomorsko brigado, nato pa v 8. udarni korpus pri komandi v Splitu. Kasneje so ga od tam premetili na komando za zveze pri 4. bojnem področju.

Ko se je avgusta 1945 vrnil domov se je takoj vključil v domače demokratične organizacije in zelo aktivno je začel delovati v partijskih vrstah.

Deloval je z izredno vnemo v partijski zvezi, v okviru domačega prošetnega društva in postal je ugleden domači kulturni delavec in voditelj. Zelo se je zanimal tudi za športno dejavnost in prispeval k rasti krajevnega športne-

ga društva «Primorje». Bil je član Društvene gostilne, zadruga za Kulturni dom Prosek-Kontovel in zelo aktivno je pred leti prispeval pri gradnji krajevnega spomenika padlim borcem. Skratka, menda ni bilo na Proseku dejavnosti ali organizacije, za katero se ne bi tovariš Husu aktivno zavzemal.

Nemalo let je vodil z drugimi partijci krajevno sekcijo Komunistične partije in več časa je bil tudi njen tajnik. Partijski dejavnosti je sledil s posebno udanostjo in z njegovo besedo je neutrudno bodril druge tovariše, jih povezoval in vključeval v neštete dejavnosti.

Človek, kot je podpisana, ki je leta sodelovala s tovarišem Guerrinom v okviru partijske organizacije, pa tudi v okviru prošetne dejavnosti, ve kako se je naš nepozabni tovariš navdušeno, zvesto in vztrajno opredeljeval in koliko je doprinesel s svojo skromno a občuteno besedo, s svojim vzgledom in s svojimi nasveti za razmah partijskega življenja, za razvoj vsega demokratičnega gibanja v rodnem kraju.

Vredno je poudariti, da sledovi njegovega dela še po njegovi smrti ostajajo v prošeških organizacijah, v čustvih in delu ostalih tovarišev, v srcih njegove družine, ki svesto nadaljuje pot, po njegovih stopinjah, po njegovih naukih.

Vzvratno štetje do «fate morgane»

Predsednik nove italijanske vlade Goria se je med razpravo o zaupnici dotaknil vprašanja narodnih manjšin tako, kot vsi njegovi predhodniki doslej. Govoril je o edini manjšini, ki dela Italiji preglavice in za katero sodi, da je mednarodno obvezana, o nemški manjšini na Južnem Tirolskem. Tudi tej pravzaprav ni veliko obljubljal, razen izpolnjevanja obvez, ki so bile sprejete pred skoraj dvajsetimi leti z ustavnim zakonom...

Na začetku nove parlamentarne dobe, ki letos soupada tudi s 40-letnico sprejetja italijanske ustave, naravnost v oči bode spoznanje, da Slovenci še vedno moledujemo za zakon, ki nam, je bil obljubljen z ustavo, mednarodnimi pogodbami in na raznih političnih ravneh.

Čeprav se je deseta zakonodajna doba komaj pričela, pa se (za nas) vzvratno štetje pravzaprav že pričinja, če hočemo (saj moramo!) upati v kak pozitiven rezultat. Ni nam dovoljeno, da bi vrgli puško v koruzo, zato pa se moramo zavzemati, da bi bil obnovljen postopek sprejemanja zaščitnega zakona in sicer tam, kjer se je zataknilo v prejšnji mandatni dobi. Predčasni razpust parlamenta je bil namreč Slovencem zelo škodljiv, saj je ožji odbor ustavne komisije senata pod predsedstvom senatorja Garibaldija že prešel k usklajevanju raznih besedil. Sestavljen je bil prvi, sicer nezadovoljiv osnutek, ki pa je vendar kazal na določeno dobro voljo in pripravljenost razpravljati o temah globalnosti. Pozneje je, kot mrzla prha ob bližajočih se volitvah, prišel v Furlanijo tedanji podtajnik, socialist Amato s svojimi omejevalnimi stališči in predlogi, naj bi se zaenkrat lotili samo akutnih problemov šolstva in finasiranja kulturnih ustanov.

Po volitvah so se tudi politične razmere spremenile, rekli bi v slabše. To se pozna tudi pri zadržanju strank, ki so v prejšnji mandatni dobi vendarle predložile svoje zakonske osnutke. Od vseh strank je svoj predlog ponovila samo KPI. Konec julija, še pred poletnimi počitnicami, smo namreč predložili zakonski osnutek za zaščito slovenske manjšine, ki je vsebinsko in logično nadaljevanje vseh prejšnjih, razlikuje pa se le v nekaterih podrobnostih. Nismo ga spreminjali predvsem zato, ker je bil že pred dobrimi desetimi leti izdelan s sodelovanjem vseh manjšinskih organizacij. Tako je že tedaj zakonski predlog KPI predstavljal «model» zaščite, kakršno si Slovenci želimo. Nikjer ni bilo rečeno, da bomo zares dobili vse to, vendar smo hoteli pokazati, kaj si pričakujemo od demokratične Italije, ki se je v Osimu obvezala za «najvišjo možno zaščito».

Stojan Spetič

V zadnjem predlogu smo poenostavili nekatere člene in odpravili nekatere navidezne dvoumnosti. Tudi stvari, ki so s časom postale neaktualne smo odstranili iz besedila. Predvsem pa smo se zaustavili od odprtem problemu določitve ozemlja, na katerem naj bi veljala zaščita. Okoli tega vprašanja je bilo namreč veliko razprave in tudi pritiskov na nasprotni strani, ki je na ves glas zahtevala ljudsko štetje ali drugačne oblike ugotavljanja. Sprva smo razmišljali o tem, ali naj v zakon vključimo kar seznam 35 občin, v katerih tradicionalno živimo Slovenci, vendar bi nas seznam obvezoval tako v pozitivnem, kakor tudi v negativnem smislu. Po potresu v Furlaniji je prišlo do določenih premikov prebivlastva, utegnilo pa bi se celo zgoditi, da bi morali že pri sestavljanju zakonskega besedila voditi dolga in mučna pogajanja za vsako posamezno občino. Zato smo predlagali drugo rešitev, ki daje slovenski narodni skupnosti in njenim predstavnikom vlogo subjekta pri opredeljevanju ozemlja, hkrati pa pušča odprta vrata za morebitne elastičnosti in kompromise. Drugi člen zakona pravi namreč, da določi ozemlje, na katerem velja zaščitni zakon, deželni svet na predlog komisije, v kateri bodo prestavniki dežele, vsi slovenski pokrajinski svetovalci s Tržaškega, Goriškega in Videmske pokrajine ter trojica zastopnikov pomembnejših družbeno političnih organizacij slovenske manjšine.

Toliko o sami vsebini zakonskega predloga KPI, ko so ga podpisal najvidnejši predstavniki stranke in tako spet dokazali, da ne gre za osebno pobudo slovenskega senatorja, pač pa za vsedrjavni interes celotne partije. Med podpisniki zakona velja omeniti predsednika senatne skupine KPI Pecchiolija, podpredsednika senata Lamo, člane ustavne komisije Cossutto, Tedesco Totto', Maffioletti in Taramelli (ta je že pred tem sodeloval s tovarišico Jelko Grbec v pristojni komisiji), partizana Boldrinija in druge.

Minilo je že nekaj mesecev, začenja se jesen, vendar je KPI doslej edina, ki je predložila svoj zakon. Dostojanstva «zakonskega osnutka» za zaščito manjšine seveda ne moremo priznati pobudi listarsko-socialističnega poslanca Camberja, ki je v zbornici na neobičajen na-

stičnosti in kompromise. Drugi člen zakona pravi namreč, da določi ozemlje, na katerem velja zaščitni zakon, deželni svet na predlog komisije, v kateri bodo prestavniki dežele, vsi slovenski pokrajinski svetovalci s Tržaškega, Goriškega in Videmske pokrajine ter trojica zastopnikov pomembnejših družbeno političnih organizacij slovenske manjšine.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

ABONMA 1987-88

Branislav Nušić - **Sumljiva oseba**
komedija, SSG, režija Dušan Jovanovič

Bertolt Brecht - **Malomeščanska svatba**
komedija, gostovanje Drame SNG Ljubljana

Ivan Cankar - **Kralj na betajnovi**
drama, SSG, režija Mario Uršič

Milan Jesih - **Ptiči**
glasbena komedija, gostovanje Mestnega gledališča ljubljanskega

Molière - **Zgrabite Sganarela!**
tri komedije, gostovanje SLG Celje

Franco Brusati - **Galantni pogovori**
igra v dveh dejanjih, SSG, režija Boris Kobal

Thornton Wilder - **Ženitna posredovalka**
komedija, gostovanje Drame SNG Maribor

ABONMA V TRSTU

Dosedanji abonenti lahko obnovijo abonma do 3. oktobra od 9. do 14. ure, tudi po telefonu 734265. Vpisovanje novih abonentov od 5. oktobra od 10. do 14. in od 18. do 20. ure v Kulturnem domu, ul. Petronio 4.

**ABONENTI IMAJO PRI PREDSTAVAH
IZVEN ABONMAJA 25% POPUSTA**

čin zahteval od vlade, naj pripravi «skupno besedilo» domnevnih sto zakonov, ki da že ščitijo našo manjšino tako, da je najbolj zaščitena v Evropi...

Zaskrbljujoče je seveda dejstvo, da vlada med drugimi strankami določeno zatišje, oziroma smo priča nedoslednemu zadržanju do tega vprašanja. PSI trdi, da pripravlja svoj novi osnutek, baje celo v sodelovanju z lastno slovensko komponento in v soočenju z manjšinskimi organizacijami, vendar pa na seji tajnikov deželne večine s predsednikom deželne vlade Biasuttijem pristaja na zahtevo, naj bi vlada predsednika Gorie pripravila svoj predlog zaščite. Zdi se, kot če bi vladne stranke na tihem rade počakale, naj gredo mimo naslednje deželne volitve v Furlaniji Julijski krajini in občinske volitve v Trstu, ki bodo prihodnje pomlad, torej čez slabo leto dni, da bi ne vznemirjali nacionalistično nastrojenih volivcev v naših krajih.

Vzporedno s to nedorečenostjo in protislovnostjo vladnih strank (KD trdi,

da bo počakala in preverila, kaj namepravajo storiti socialisti) pa prihaja do sugestij in pobud, naj bi se Slovenci «medtem» (ali tudi «v zameno») zadovoljili z rešitvijo nekaterih perečih finančnih vprašanj, ki tarejo predvsem slovenske kulturne ustanove, začenši s Slovenskim stalnim gledališčem, glasbeno matico in kulturnimi domovi. Že lani smo zapisali, da postajajo manjšinske kulturne ustanove v resnici talci vlade, ki jih je s svojo politiko spravila na boben, nato pa z njimi izsiljuje manjšino in ponuja kot koncesije to, kar bi morala demokratična država spontano in urejeno nuditi lastnim manjšinam.

V okvir tega izsiljevanja spada najbrž tudi govornica, da namerava zakladni minister (in podpredsednik vlade) Amato črtati «zaradi varčevanja» znano postavko 33 milijard lir v korist slovenske manjšine in Italijanov v Jugoslaviji.

Taka je torej politična zmeda, v kateri se jasno zastavlja vprašanje načina, kako nameravamo Slovenci s podporo italijanskih demokratičnih sil dvigniti

svoj glas, da opozorimo nase in zahtevamo, naj Italija ob 40 letnici svoje ustave izpolni svečano izrečene obveze. Brez pritiska ni šlo v preteklosti in očitno ne bo šlo v bodoče. Še več, politika čakanja in medsebojnih polemik o tem, ali je bolje imeti jajce sedaj ali jutri kokoš, nas je samo šibila, obenem pa preprečevala iniciativnost, med ljudmi pa ustvarjala vtis, da je vse zaman, zaščitni zakon pa samo nedosegljiva «fata morgana».

Potrebna sta torej pritisk in hkrati velika širina pri ustvarjanju zaveznistev. Sektaško zapiranje ali celo oženje palete naše enotnosti zaradi predvolilnih ali povolilnih obračunov, bi bilo skrajno škodljivo in neodgovorno. Najti moramo skupen jezik ob jasnih programih mobilizacije celotne demokratične javnosti, sicer bomo nadaljevali vzvratano štetje do konca zakonodajne dobe, ki se je res komaj začela, vendar pa tudi ni tako dolga, da bi si lahko privoščili tako dolg premor.

Stojan Spetič

Moj sin Che

Film «Moj sin Che», ki ga je posnel argentinski režiser Fernando Birri, je dokumentarec o življenju in delu Ernesta Che Guevare. Krožek «Che Guevara» je svojčas povabil v Trst avtorja tega edinstvenega filma. Žal, zaradi številnih obveznosti v Latinski Ameriki — med drugim je predsednik prestižne filmske akademije v Mavani — ni sprejel našega vabila.

Veseli nas, da lahko tržaški publikli predstavimo vsaj nje-gov film, ki je v naši državi sploh novost, saj ga do danes nista predvajali ne RAI TV ne zasebne televizijske postaje. (Španska televizija je Birrijeve film z velikim uspehom že predvajala).

Fernando Birri je spoznal dona Ernesta, očeta Che Guevare, leta 1979. Kako se mu je porodila zamisel za ta film, je tako obrazložil: «Postali smo prijatelji, nikdar pa nisem pomislil nanj, da bi kaj posnel. Medtem sem z nekaterim tovarišem ustanovil v Venezueli «Laboratorij za filmske politike», za baterga smo posneli moj prejšnji film «Raphael Alberti» (Španski pesnik, veliki prijatelj Vittorija Vidalija, ki je bil večkrat naš gost v Trstu op. ur.). Želeli smo nadaljevati s temi «portreti», da bi z njimi oživel zgodovinski spomin latinskoameriškega ljudstva. Takoj sem se spomnil na dona Ernesta. Z njim — razodel nam je pravi zaklad spominov, vesti in materialov — smo sedem dni snemali dolg intervju. Originalne posnetke Chejevega otroštva smo najdlj v skrinjah dona Ernesta. On sam ni videl teh posnetkov več kot petdeset let!».

Film je torej človeško-politična reportaža, ki je zbudila precej zanimanja in čustev zaradi topline, ki jo preveva.

«Seveda,» pravi Birri, «film je namenjen vsem mladim, ki o Cheju imajo neko mitično, oddaljeno podobo in tistim, ki ga morda sploh ne poznajo. S tem filmom jim nočem vsiliti nek vzor ali nek način političnega vedenja. Hočem jih pa opozoriti, da obstajajo osebe, ki so za svoje ideje pripravljene živeti in tudi umreti».

Krožek «Che Guevara» in člani Zveze komunistične mladine želimo, od dvajsetletnici njegove tragične smrti, s tem filmom opozoriti današnjo in včerajšnjo mladino na lik Ernesta Che Guevare.

Mario Colli

V petek 9. oktobra ob 18. uri v dvorani na ulici Madonina 19 bosta Krožek CHE GUEVARA in ZKMI predvajala film

MOJ SIN CHE

ki ga je posnel argentinski režiser Fernando Birri. Film je dokumentarec o življenju velikega južnoameriškega revolucionarja Ernesta Che Guevare.

Vljudno vabljeni.

Rasputin - pacifistična črtica

Spomnil sem se drobne notice v angleškem Guardianu, ki je govorila o novem sovjetskem filmu, ki da so v Moskvi prikazovali le zelo ozkemu, izbrannemu krogu občinstva. Film naj bi obsegal lep kos odločilne ruske zgodovine, vojne dogodke, ki so po svoje pripeljali tudi do oktobrske revolucije.

»Eno leto po moji smrti bo rusko cesarstvo za vedno popadlo!« je vzhodnjaško mistično nekoč dejal Rasputin. Menda je bilo to vrano leta 1916. Potem se je leto dni potem, ko so ga ubili, res zgodilo. Rodila se je sovjetska Rusija...

Nakupim si kart za teden ruskega filma. Dobiti jih je kolikor hočeš, razen v enem prodajalnim bloku skoraj ni več kart. To je Rasputin. O dobrih filmih se hitro razve, že nekako: od prijateljev, znancev, sorodnikov, nekateri so brali pariške Cahiers de Cinéma, drugi slovensko filmsko revijo, tretje pa je k filmu prignalo zanimanje za zgodovinsko osebnost, za katero so slišali čudne stvari. Karto vseeno še lahko kupim.

Najprej vidim prvi sovjetski film, saj jih dajejo po več v enem paketu. Prvi film me skoraj ujezi. Znanec mi v odmoru pravi: »To je bil pa res dober film, kajne? Preveč zanemarjamo rusko kinematografijo, mislimo, pa sploh nimajo poštenih filmov,« pravi z vprašujočim glasom, ki pričakuje in zahteva samo potrditev.

Suho pravim: »Kar dober film, upam, da bo Rasputin še bolj!« odvrnem. V resnici pa se s tem, kar sem vljudnostno izustil, sploh nisem strinjal. Znanca cenim, nisem mu hotel soliti pameti, saj sem vendar mlajši od njega. Toda film se mi je zdel skoraj odvraten. Prikazoval je direktorja nekega sovjetskega podjetja, ki so ga nenadoma upokojili.

»Direktorja« sem v sovjetskih filmih že neštetokrat videl. Nikoli nisem imel za potrebno, da bi si zapomnil igralčevo ime. Njegove vloge so direktorske,

Drago Flis

generalske in maršalske. »Direktorja« se spomnim v vlogi maršala Konjeva v filmu z več deli Osvoboditev Evrope.

Spet vidim čokatega dedca z nekoli-kanj načetim lasiščem in brki, ki so na velikem in hrapavem obrazu zelo drobnji. To je stalna in vkalupljena podoba voditelja v sovjetskem filmu. Igralec je najbrž posnel že na stotine, če ne na tisoče filmov.

Prav zato jih najbrž posnamejo največ na svetu. Film o »direktorju« me je ujezil najbolj zato, ker mi ni povedal prav ničesar drugega, kot da tudi filme v tej deželi snemajo na plan. Narediti jih je treba čim več, čim hitreje in če je le mogoče mora Mosfilm izpolniti ali celo »preizpolniti« letni načrt. Tak sistem je zelo tog, proizvodnja je številčno sicer ogramna, toda vedno filme delajo isti ljudje, ki jih zanje že vnaprej planirajo. Filme seveda načrtujejo za leto, dve ali celo tri naprej. Kako pa v tej deželi k umetnikom lahko kdo »pride zraven«, mi pa seveda ni jasno. Zanesljivo pa ima tako velika dežela, kot je Sovjetska zveza, še veliko drugih igralcev, ki bi lahko igrali direktorja in druge zvrsti sovjetskih ljudi. V »direktorskem« filmu je videti samo notranje posnetke: pisarno z vodko, ki jo ima skrito v zidni omari, potem domačo sobo z jedilno mizo in obveznim ruskim samovarjem, potem družinske kozarce z bleščeče okrašenimi podstakaniki — kovinskimi podstavki za kozarce z vročim čajem.

Možakar v okolju doživlja vse več sporov. V službi je preveč starokopiten. Njegova poklicna pot se končuje, on pa se proti temu skuša boriti. Tudi doma ga ne razumejo najbolje. Tudi na »zvezni« upravi ga ne cenijo več tako kot nekoč.

Odločitev pade: ostane le »bivši« direktor, ki doma jezno ugasne televizor,

čeprav hči, ki je hotela, da bi jo stari pustil na miru. Direktor je bil zelo jezen, ker ga je ignorirala lastna hči. Tudi takih prizorov je v sovjetskih filmih ogromno. Nič posebej izvirnega niso. Nato je videti še nekaj značilnih izlivov ruskega temperamenta...

Toda več zgodba o odslovljenem direktorju ne pove. Zapišem si lahko le en sam eksterier: direktor se vrača domov na svoje stanovanje po pravkar sprani nočni ulici.

Za snemanje filma so notranji posnetki seveda dosti manj zapleteni kot zunanji. Film je tako mogoče narediti v dveh sobah: ena je obita z lesom in ima majhno konferenčno mizo, kjer potekajo sestanki, sosednja pa je opremljena z domačimi omarami in drugo opravilo. Tak film, ne more vzeti veliko časa, z njimi gredo lahko hitro »cež plan«. Film so naredili po enem kopitu. Sovjetski filmi, razen redkih izjem, niso dobri. Naslov je veliko obetal: Srečno življenje, čeprav so ga prevedli v Osebno življenje.

Nikoli pa ni vse črno. Znano je, da se sovjetska kinematografija zna tudi dvigniti iz povprečnosti, to stori enkrat ali dvakrat na leto. Rasputin je to obetal. Pričakovati je bilo, da bo film poln aluzij na stalinistično obdobje. Začeli so ga z Leninovo ugotovitvijo, da je rusko carstvo v zadnjih letih nejkovega življenja pravzaprav vodil Rasputin. Morda so se avtorji s tem želeli zavarovati, saj je vse drugo v filmu silno nekonvencionalno. Film je sovjetskim cenzorjem najbrž povzročil obilo muk, težav in moralnega mačka. Film je miroljuben, pacifističen v pravem pomenu besede. Je nekaj velikega tudi zato, ker je protest proti lastni strani v vojni. Krivdo za vojno išče pri sebi, ne zavrača je le drugam. Čeprav se film konča z Rasputinovo smrtjo leta 1916, pa je primere iz filma seveda mogoče uporabljati vse do današnjih dni.

Film je pol dokumentaren, pol igran. Gledalca prepričajo prizori ruskih vojakov, ki jih granate raztreščijo pred

Z začetkom šolskega leta je tudi na trgu Oberdan vse bolj živo.

Darovi in prispevki

Tovarišica Santina Meula (ul. Timignano) je ob poravnavi naročnine darovala 4.000 lir v sklad Dela. Tovariš Viktor Kralj iz Boršta je ob poravnavi naročnine daroval 4.000 lir v sklad Dela.

Ob tretji obletnici smrti mame Zofije Berdon vd. Pregarc darujeta Alma in Mario 10.000 lir za sklad Dela.

V spomin na tovariša Alojza Pirca darujeta Franjo in Pepka 15.000 lir in Pierina in Marijan 15.000 lir za sklad Dela.

njegovimi očmi, nato ruski pravoslavni duhovniki, ki pred bitko blagoslovljajo »na balin« ostrižene vojake. Pravoslavac na koncu vidi, da je vojakov toliko, da vsakega posebej ne bo mogel blagosloviti. Potem jih s sveto tekočino blagoslovlja kar z metlo, ki jo pomaka v vedro, polno blagoslovljene vode.

Vojaki množično umirajo v Galiciji in Bukovini, čeprav so jih prej blagoslovili. Rusko vrhovno poveljstvo je popolnoma nesposobno. Generalske debate pred velikimi zemljevidi z vrisanimi položaji napadalcev in branilcev so vsa njihova taktika in strategija. Tako je bilo navsezadnje tudi v prvih mesecih druge svetovne vojne in še kdaj...

Film straši s dokumentarnimi podatki o mrtvih v prvem letu vojne: 3.500.000 človek. Hvala za to gre nezmogljivim poveljnikom in vodstvu, ki je deželo potisnilo v vojno... Avgust štirnajstega... Car Nikolaj drsa v parku zimskega dvorca, Rasputin ga spoveduje. Carica je obupana, vse durge dvorjanke tudi. Ženskam je sicer prihranjenih večina strahot vojne, toda bolj kot moških se jih v vojni loteva obup.

Prav Rasputin je bil takrat v Rusiji eden redkih mlajših moških, ki se je spričo svojega stanu lahko izvil iz vojaške službe. Bil je spovednik in čudodelni zdravnik cesarske družine...

Moški, ki nimajo vojaških dolžnosti med takimi klanji kot je vojna, se natančno zavedajo, kako privilegirani so. To tudi do konca izrabijo, saj se zavdajo, da jim bo po koncu vojne njihovo neudeležbo morda kdo očital. Med takimi ljudmi je komaj pričakovati poštenosti in iskrenosti.

Rasputin je bil največja skaza človeka, ki se je izognil vojaštvu, ko so njegovi rojaki padali kot snopje. Blagoslov pa je izrabil. Lahko si je izbral dobesečno vsako od takrat številnih žensk, ki so imele fante in može na fronti, same so imele v Petrogradu in na deželi niso imele

Žačela so se nogometna prvenstva. Na sliki prizor iz tekme Vesna-Kras.

kaj početi. Značilen prizor je bil, ko Rasputin na plesu pokaže na neko mlado grofico... Potem dve pravoslavni nuni stražita sobo, kjer Rasputin ob golem in ihtečem ženskem telesu slači svojo robačo.

V Rasputinu je vojna prikazana do konca, brez sramu. Ljudje so v njej neverjetno bedni, vojna jim izniči vsako človeško dostojanstvo. Samo nekaj pa se jih v vojni neznansko okoristi.

Rasputin se je po nekem balu v Petrogradu vračal z enim takrat zelo redkih avtomobilov. Pelje se objet z eno članic carjeve družine. Morda je bil prizor najbolj pretresljiv v vsem filmu: po ulici, ki je pravokotna na tisto, po kateri se pelje Rasputin, počasi vozijo vozovi do vrha »naloženi« z ranjenci. Na vsakem od voz sedi po ena bolniška sestra, ki nobenemu od stokajočih in za silo povezanih ne more pomagati. Vozov je voliko, obveze ranjencev se blede svetijo v mesečini.

»Ali naj jih ustaviva, dragi?« pravi kneginja Rasputinu, »saj se nama vendar mudi.« »Nne, kar pustiva jih, naj gredo naprej!« pravi Rasputin, ki je od kdovekje dobil preblisk milosti in ni ukazal, naj se vozovi z ranjenci ustavi, da bi avto lahko zapeljal čez križišče.

Rasputin ima čarovniški vpliv na carja. Nikakor ne dovolj, da bi Rusija iz vojne izstopila, ruski vojaki pa še kar naprej umirajo na Poljskem, v Romuniji, na Slovaškem, v Turčiji in kdove kje še. Poveljnik Brusilov je nemočen, je zelo bleda podoba ali ponesrečen posnetek Kutzova. Rusija je vse bolj obupana. Za malenkostne premenike na fronti morajo žrtvovati na stotisoče vojakov. Polja ostajajo neobdelana, ženske ne rojevajo otrok, ali pa otroke brez očetov. Upori vojakov se vrste! V deželi morda ne bi bilo nikoli revolucije, če ne bi bilo obupa prvih let prve svetovne vojne.

Rasputina ubijejo v hrbet, leto dni potem pa rusko carstvo za vedno zaide. Carja in njegovih pet hčera prepeljejo za Ural...

V filmu ni gledalec videl nobene lažne revolucionarnosti, nobene patetike, le vojno, ki uničuje življenja, ljubezen in ki nša površje spravlja prevarante, ki požiga polja, ki rojeva tifus, vojno, ki je smrdeča rana človeštva.

»Vtoroe hudoženstveno« Mosfilma je naredilo odlično predstavo, ki jo je lahko razumeti na obilo načinov. Podtonov je kolikor jih gledalec sam sliši. Rusija in pozneje Sovjetska zveza se je vedno zapletala v čudne vojne. Razen druge, v kateri je bila napadena, se je ta ogromna država zapletala v čudna zavezništva, vojne, kjer je izgubljala svoje za veliko ozemlje redko prebivalstvo. Tako je končno tudi sedaj, v Afganistanu. Le zakaj Sovjetska zveza ne pove, koliko vojakov je izgubila v tej oddaljeni deželi?

«Kraški bratje» so uspešno nastopili v Nabrežini.

Zakaj so poročevalci bolj nestrpni od dogmatikov?

Perestrojka in glasnost sta tudi na Zahodu pridobili zelo domač prizvok in prodrli v ljudsko zavest, prav kot niz drugih besednih vrst, ko so po zaslugi medijev postale stalne fraze, gesla, v določenih primerih pa celo «čarobne besede», ki so posamezniku lahko v veliko pomoč in podporo, če se njihovo valovanje prekine ob pravi bobnič.

Sovjetsko zvezo so za časa Brežnjeva, Andropova in Černenka vselej prikazovali in predstavljali v mračni luči, kot neizmerno deželo izven našega veka, v kateri je državni aparat tako ostudno vsemogoč, da pritiska na množice in jim sproti jemlje sapo, voljo in pogum do izražanja kritike. Kaj šele, da bi si kdo upal javno razkrinkati slabosti in nepravilnosti znotraj obstoječega reda, ko že vnaprej ve, da bo zaradi tega hudo nastradal.

Dejansko pa se je izkazalo, da ima tudi socializem, oziroma doslej uresničeni takozvani realni socializem, nebroj makroskopskih hib, globokih vrzeli in drugih splošnih manjših pomanjkljivosti, ki razjedajo družbeno tkivo in zavesti posameznikov. Potencirano sintezo navedenga so nam doslej ponazorili številni izvedenci, ki so redno in uspešno zaigrali na struno o zatiranju svobode posameznika in kratenju človekovih pravic; pri tem so seveda bili sila pozorni tudi pri spregledanju morebitnih pozitivnih plati v obstoječem socialističnem modelu. In res je bilo prav mnogo negativnih pojavov, hkrati pa nekaj pozitivnih vrednot, v družbenem smislu, ki si jih prebivalci civiliziranih zahodnih demokracij še niso znali priboriti.

Krožek za družbeno politične vede «Che Guevara»

Ob petdesetletnici smrti Antonia Gramscija bo v petek 2. oktobra ob 19. uri v dvorani v ul. Madonina biograf velikega komunističnega voditelja, priznani novinar in pisatelj, senator Giuseppe Fiori imel predavanje z naslovom «Gramsci danes». Vabimo vse tovariše, da se udeležijo predavanja.

Igor Canciani

Danes vemo, da Marxovih naukov ni mogoče uveljaviti v praksi, ne da bi upoštevali razvojnih sprememb in tokov znotraj neke družbe ter njenih specifičnih lastnosti.

In verjetno so se graditelji socializma doslej vse preveč opirali na teorijo in zasledovali takojšnjo ali čim hitrejšo uresničitev skupnih ciljev ter pri tem zavestno prezrli nekaj manj primarnih, zato pa prav toliko perečih in realnih potreb ljudstva, kar je v določenem trenutku povzročilo odtujenost prebivalcev.

Na Zahodu še vedno prevladuje mnenje, da je socializem nehumana oblika ureditve, v kateri obstojajo prav vse premise za nastajanje razredov in kast, pri čemer pride do oligarhične samovlade partijskih funkcionarjev, ki uspevajo, utrjujejo svojo oblast na različnih nivojih ter pri tem uživajo v privilegijih na račun večine. Slednjo pa predstavljajo kot sloj zatirancev, maso brez veljave in brez pravic.

To radi poudarjajo, ko skušajo dokazovati neveljavnost in praktično neresničljivost socializma (kaj šele komunizma!) na tem svetu. Zanimivo je, da pri tovrstnih ocenah izhajajo skoraj vedno iz antropološkega statusa, vendar skoraj nikoli ne priznajo, da Marx ni kriv za napake posameznih ljudi.

Zgodovina in sedanost nas učita, da je malopridnežev povsod preveč: v prosvetljenih zahodnih demokracijah, v realnem socializmu in zadnje čase tudi v humanem samoupravnem socializmu.

Res je tudi, da je dinamika zgodovine v določenih trenutkih narekovala take izbire, ki so povzročile mnogo gorja in se vrh tega izkazale za neustrezne. Zaradi tega nekateri še danes prenašajo posledice, drugi so umrli, tretji pa so se kazni izmislili in morda so bili najbolj krivi.

Gorbačev skuša pospešiti krvni obtok v ožilju Sovjetske zveze. Prizadeva si odstranitev tujkov in toksičnih snovi iz načetega in okostenelega telesa.

Pri tem se spopada z nasprotovanjem tistih, ki bi radi ohranili ustaljeni red in povečali lastno vplivno sfero znotraj države, na drugi strani pa z nepripravljenostjo, nezaupljivostjo in boječnostjo ljudi, ki jim je nenadoma, po štiridese-

tih letih prisilne tišine, dana možnost, da povedo, kaj je narobe.

Tudi med «navadnimi občani» je mnogo takih, ki so nasprotniki perestrojke in glasnosti. To so tisti, ki so jih prebudili iz trdnega spanja na delovnih mestih. Tisti, ki se rade volje odpovedo tudi najosnovnejšim pravicam, samo da jim ni treba opravljati svojih dolžnosti. Takih pa je povsod preveč. Znajdejo se in uspevajo v vseh obstoječih družbenopolitičnih ureditvah, pri nas pa jih marsikdo občuduje, češ, prebrisani so in vlečejo za nos državo in javno upravo.

Zato ne pričakujmo si čudežev. Perestrojke in glasnosti ni mogoče realizirati čez noč. In tudi krivično je zatrjevati, da se v SZ ničesar ne spreminja ter da je vse skupaj samo propagandna poteza, kajti obstojajo otipljivi dokazi, da je transformacija v teku: priznavanje lastnih slabosti, javna razprava o dosežanih tabu temah, prizadevanja za razorožitev, pomilostitev disidentov, demonstracije, postopno spreminjanje notranjega gospodarstva, itn. Vse to (in še drugo) potrjuje, da obstaja politična volja do spremembe, do izhoda iz zaočalosti in iz dogmatizma.

Ampak za vse to je potreben čas in včasih se zdi, da so poročevalci še bolj nestrpni in nezaupni od dogmatikov.

Perestrojka in glasnost sta pomembni za ves svet in ne le za Sovjetsko zvezo. Zato ne morem razumeti tistih, ki se vnaprej pripravljajo na žalni sprevod in že pripravljajo učinkovite epitafe.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

BALETNA ŠOLA

prične s poukom v ponedeljek, 5. oktobra.

Vpisovanje in informacije na Upravi SSG, Ul. Petronio 4, tel. 734265, vsak delavnik od 10. do 14. ure.

Zaradi sestave razredov prosimo, da z vpisom novih učencev pohitite!